

Handlingsplan 2024–2030

Opprydding i utslipp fra private avløpsanlegg i Sør-Aurdal kommune

Sør-Aurdal kommune
Plan og Teknisk

Rev. A – dato: Høringsutkast - formannskap 22. februar 2024

Rev. B – dato: Førsteutgave

Vedtatt i kommunestyret dato

Forord

Gjennom EUs rammedirektiv – vanndirektivet, tatt inn i norsk lov gjennom *forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)*, er kommunen som forurensningsmyndighet forpliktet til å overvåke miljøtilstand og om nødvendig iverksette tiltak i de lokale vassdragene. Opprydding i private avløpsrensaneanlegg er et av tiltakene som skal utføres. Handlingsplanen er utarbeidet for perioden 2024-2030. Formålet med planen er å gi en oversikt over hva arbeidet omfatter og hvorfor det skal gjennomføres, hvilke undersøkelser som er lagt til grunn, miljøtilstand i lokale vassdrag samt saksbehandling og saksgang. Ved å tydeliggjøre formål og prosess ønsker Sør-Aurdal kommune å oppnå forståelse og smidighet i det krevende arbeidet som skal gjennomføres.

Planen er utarbeidet av Ingrid Lie, Mikael Franzén Rønningen og Kristoffer Solheim ved planavdelingen i Sør-Aurdal kommune.

Bagn, 9. februar 2024

Ingrid Lie,
rådgiver spredt avløp

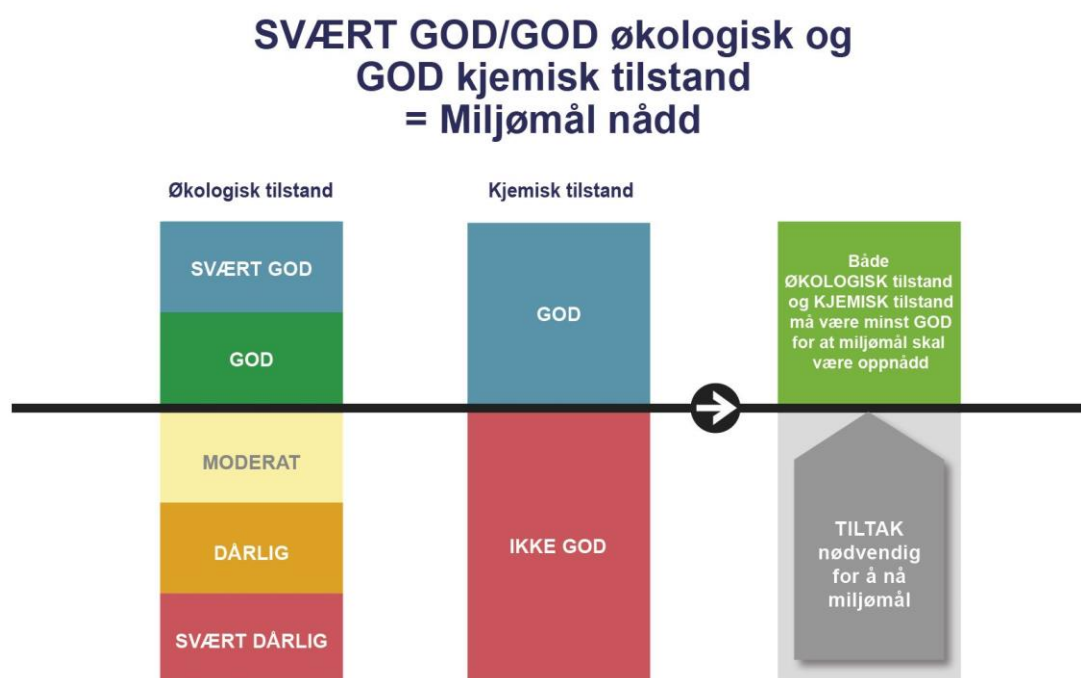
Innhold

Forord.....	3
Innhold	5
1. Innledning	6
1.1 Miljømål etter vannforskriften	6
1.2 Formål	6
2. Bakgrunn	7
2.1 Historiske lovendringer	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.2 Regional vannforvaltningsplan 2022–2027	7
2.3 Miljøtilstand i kommunens vassdrag.....	8
2.3.1 Dårlig økologisk tilstand	9
2.3.2 Moderat økologisk tilstand	9
2.4 Anleggstyper i Sør-Aurdal kommune	9
2.5 Rensekrav	9
2.6 Bebyggelse som ikke er tilknyttet kommunalt ledningsnett.....	10
3. Kommunens virkemidler	10
3.1.1 Lokale forskrifter	11
4. Kostnader og finansiering	12
4.1 Forslag til gjeldende kostnadsgrense for uforholdsmessig stor kostnad	12
5. Plangrunnlag.....	13
5.1 Vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion	13
5.2 Kommuneplanen	13
5.3 Temaplan Plan og teknisk mot 2030	13
6. Relevante rapporter.....	13
7. Kommunens strategi for opprydding.....	13
7.1 Inndeling i tiltakszoner	14
7.2 Utbygging av kommunalt ledningsnett	17
7.3 Tiltak i randsone (tilkobling)	17
7.4 Utbedring av private avløpsanlegg.....	17
7.4.1 Valg av renseløsning.....	18
8. Framdrift	18
8.1 Framdriftsplan	18
9. Informasjon til anleggseiere	20
10. Henvisninger	20

1. Innledning

Denne handlingsplanen skal synliggjøre arbeidet med opprydding i private avløpsrensaneanlegg i perioden 2024–2030. Handlingsplanen er politisk forankret og skal bidra til en åpen, informativ og ryddig prosess, samt skape engasjement for et bedre vannmiljø. Opprydding i private avløpsrensaneanlegg er nødvendig for å innfri målsettingene for vannkvalitet i vassdragene i Sør-Aurdal kommune.

1.1 Miljømål etter vannforskriften

Figur 1 Illustrasjon viser forskjellen på dagens tilstand og miljømålet.

Figuren over illustrerer miljømålet etter vannforskriften. Miljømålet er at vannforekomstene skal forbedres og gjenopprettes slik at de har minst god tilstand. Videre skal vannforekomstene beskyttes mot forringelse, dette gjelder også vannforekomster som har svært god tilstand.

1.2 Formål

Formålet med planen er å gi en oversikt over hva arbeidet omfatter og hvorfor det skal gjennomføres. Den vil vise hvilke undersøkelser som er lagt til grunn, miljøtilstand i lokale vassdrag, samt saksbehandling og saksgang. Ved å tydeliggjøre formål og prosess, ønsker Sør-Aurdal kommune å oppnå forståelse og smidighet i det krevende arbeidet som skal gjennomføres.

Videre skal resultatet av handlingsplanen bidra til å redusere forurensningsbidraget fra private avløpsanlegg i spredt bebyggelse. Dette vil være et bidrag til å nå målet om minst god økologisk tilstand i vassdragene i samsvar med vannforskriften.

2. Bakgrunn

I 2007 forpliktet Norge seg til EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet), som blant annet medfører at alle kommuner skal føre tilsyn med, og sørge for oppgradering/utbedring av private avløpsanlegg i spredt bebyggelse. Utslipp fra disse anleggene, ved siden av landbruk, er en av de største kildene til forringelse av vannforekomster i Norge. I Valdres er påvirkning fra avløp den største kilden til forringelse etter *Introduserte arter og sykdommer* og *Vannkraft*.

Sanitært avløpsvann inneholder organiske stoffer, potensielt skadelige bakterier og store mengder nitrogen og fosfor. Vanndirektivet gir kommunene mulighet til å ta tak i utfordringen med forurensning fra avløpsvann.

I 1972 ble det innført regler for avløp fra boliger og hytter i spredt bebyggelse. *Forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg* gjaldt fram til 2001. Forskrift om separate avløpsanlegg inneholdt detaljerte tekniske beskrivelser som forurensningsmyndigheten måtte forholde seg til. Kommunen hadde myndighet for mindre anlegg for inntil syv hus. Fylkesmannen hadde ansvar for alle områder der det i avløpssammenheng var tettbygd. Det vil si, dersom det var flere enn syv hus eller hytter med innbyrdes avstand mindre enn 100 meter, inkludert enkeltstående hus/hytter med avstand på mindre enn 200 meter fra en gruppe med hus og hytter, så lå myndigheten hos Fylkesmannen i Oppland for utslippstillatelse til fellesanlegg for et område.

Fra 2001 ble *forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg* gjort gjeldende. Denne nye forskriften overførte myndigheten til kommunen for avløpsanlegg opp til 1 000 personekvivalenter. Forskriften hadde ikke detaljerte tekniske bestemmelser om type anlegg som kunne godkjennes, men kommunene kunne velge å lage en lokal selv bærende forskrift for anlegg opp til 15 personekvivalenter (tilsvarende tre boligheter).

I 2004 trådte *forurensningsforskriften* i kraft. Bestemmelsene i *forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg* inngikk i *Del 4 Avløp* i denne, men ny forskrift medførte ellers ingen endringer i regelverket.

Siste endring av *forurensningsforskriften* trådte i kraft fra 2007. Da ble kommunen myndighet for avløpsanlegg opp til 10 000 personekvivalenter ved utslipp til sjø, og 2 000 personekvivalenter ved utslipp til ferskvann eller elvemunning.

2.1 Regional vannforvaltningsplan 2022–2027

Vanndirektivet er innarbeidet i norsk rett gjennom vannforskriften. Vannforskriften deler landet inn i ulike vannregioner som igjen er delt inn i flere vannområder. Sør-Aurdal kommune tilhører vannområdet Valdres, som igjen er en del av vannregion Innlandet og Viken. Det er utarbeidet en regional plan for vannforvaltning i vannregion Innlandet og Viken 2022–2027, vedtatt i fylkestinget. Vannområdet Valdres er en del av denne planen, og den fastsetter miljømål for elver, innsjøer og grunnvann. Planen viser miljøtilstand, og har et tiltaksprogram for å nå målene der tilstanden ikke er god nok. Utbedring/oppgradering av private avløpsanlegg i spredt bebyggelse er et av flere tiltak i planen.

Utslipp og lekkasjer av avløpsvann gir økt tilførsel av næringsstoffer og organisk materiale til vannet. Forurensning fra avløp fører også til utslipp av bakterier og parasitter som kan gjøre vannet uegnet for bading og andre bruksformål. Det er stort etterslep i opprydding av eldre avløpsanlegg i de fleste

kommuner i Norge, og i tråd med *Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene*¹, forventes det at følgende legges til grunn

«Kommunene skal kartlegge og følge opp utslipp fra avløpsanlegg som de er myndighet for (alle avløpsanlegg etter kapittel 12 og 13 i forurensningsforskriften). Kommunen skal gi pålegg om tiltak for anlegg som ikke overholder rensekrav gitt i tillatelser etter 1.1.2007, samt sette i verk tiltak for å sørge for at utslipp etablert før 1.1.2007 blir renset i tråd med rensekravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13.

Fylkesmannen skal påse at utslipp fra avløpsanlegg innenfor tettbebyggelser som faller inn under deres myndighetsområde blir renset i tråd med kravene i forurensningsforskriftens kapittel 14. Innsatsen bør først prioriteres i nedbørsfelt til vannforekomster som er påvirket av utslipp av avløpsvann og som har dårligere enn god tilstand og/eller har viktige brukerinteresser.

Målsetningen skal være at alle anleggene i den enkelte kommune oppfyller forurensningsforskriftens rensekrav slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033».

Forurensningsforskriftens kapittel 11–14 stiller krav til renseevne som er gjeldene uavhengig av hvordan miljøtilstanden i resipienten er. Det vil si at tiltak som utbedring av separate avløpsanlegg skal gjennomføres selv om tilstanden på vannforekomstene i nedbørsområde er god eller svært god, som beskyttende og forebyggende tiltak.

2.2 Miljøtilstand i kommunens vassdrag

Sør-Aurdal kommune er en del av vannområdet Valdres. Valdres vannområde har et areal på 4 603 km² og omfatter områder hovedsakelig innenfor kommunene Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Nord-Aurdal og Sør-Aurdal, men også områder i Etnedal, Nordre Land, Søndre Land, Gran, Jevnaker, Hemsedal, Gol, Flå, Nes og Ringerike kommuner. Vannområdet strekker seg fra om lag 1 900 meter over havet ned til Sperillen som ligger på 150 meter over havet, og omfatter totalt 105 vannforekomster innenfor Sør-Aurdal kommune. Herunder, 91 elver og 14 innsjøer, i tillegg til fem grunnvannsforekomster.

Miljøtilstanden i Sør-Aurdals vassdrag er i all hovedsak god, og oppfyller dermed deler av miljømålet etter vannforskriften – med minimum god tilstand. Den andre delen av miljømålet etter vannforskriften er at vannforekomstene skal beskyttes mot forringelse, det vil si at tilstanden ikke skal bli dårligere enn den er i dag. Det er derfor viktig at kommunen jobber mot reduksjon av forurensning fra spredt avløp, uavhengig av dagens gode tilstand på vassdragene.

For kategoriene elv og innsjø er om lag fem prosent av kommunens vannforekomster i dag registrert med svært god økologisk tilstand, og om lag 80 prosent er registrert med god økologisk tilstand. Videre er tre prosent registrert med moderat, og to prosent registrert med dårlig, økologisk tilstand.

¹ Klima og miljødepartementet. Brev til vannregionmyndighetene datert 19.03.2019. Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene.

De resterende ti prosent av vannforekomstene er ikke registrert med økologisk tilstand da disse regnes som sterkt modifiserte, i form av vannkraft, og dermed kun er vurdert for økologisk potensial.

I Valdres vannområde er miljøtilstanden mest påvirket av følgende grupper, fra størst andel og synkende; *Introduserte arter og sykdommer, Vannkraft, Avløpsvann, Jordbruk og Langtransportert forurensning*. Utslipp og lekkasjer av avløpsvann gir økt tilførsel av næringsstoffer og organisk materiale til vannet. Dette kan føre til algeoppblomstring og tilslamming av vann og vassdrag, og for lite oksygen i vannet. Dette påvirker leve- og oppvekstvilkår for fisk og andre arter i vannet.

2.2.1 Dårlig økologisk tilstand

Det er vannforekomstene Busua og Klypetjern bekkefelt som i dag er registrert med dårlig økologisk tilstand i kommunen. I begge tilfeller er tilstanden hovedsakelig påvirket av sur nedbør og introduserte arter. Det er Statsforvalteren som er tiltaksansvarlig myndighet for disse. Det er altså andre påvirkninger enn forurensning av avløp og det er derfor ikke grunn til prioritering av disse områdene, basert på miljøtilstand alene.

2.2.2 Moderat økologisk tilstand

Vannforekomstene Røggjin Høvreslie bekkefelt, Hellsenningen bekkefelt og Bøvi er registrert med moderat økologisk tilstand. To av disse er vurdert uten risiko og som sannsynlig at miljømål vil innfris, mens den tredje vannforekomsten (Røggjin Høvreslie bekkefelt) hovedsakelig er lokalisert i Gol kommune. Miljøtilstand vurderes dermed å ikke være en avgjørende faktor, alene, for prioritering av disse områdene.

2.3 Anleggstyper i Sør-Aurdal kommune

Om lag 2 000 boliger og hytter i Sør-Aurdal kommune har private avløpsanlegg. Basert på kommunens register fordeler anleggene seg slik;

- Tett tank: 338
- Minirensanlegg: 41
- Slamavskiller (med/uten infiltrasjon): 1 646

Flere av disse er i kombinasjoner slik at tallene representerer antall anlegg, ikke antall boliger/hytter. Det antas at flere av anleggene har direkte utslipp etter slamavskiller, det vil si at de er uten rensing.

Det er sendt ut spørreskjema til kommunens innbyggere for å få supplerende informasjon om dagens tilstand på anlegg i kommunen. Hensikten med skjemaet er å kvalitetssikre informasjonen i kommunens registre, samt fange opp eventuelle avvik i registrert informasjon fra faktisk tilstand og bruk av avløpsanleggene. Skjemaene vil i hovedsak brukes til overordnet analyse og statistikk, men kan også bli benyttet som grunnlag for prioritering av opprydding innenfor hver enkelt tiltakszone. Sistnevnte er beskrevet ytterligere i kapittel sju.

2.4 Rensekrav

Rensekravene følger av § 4 i lokal forskrift om utslipp av avløpsvann fra boliger og fritidsbebyggelse i Sør-Aurdal kommune. Kravene erstatter § 12-8, og tilsvarer utslippskrav til følsomt område, i sentral forskrift. Lokal forskrift er hjemlet i forurensningsforskriften § 12-6. Rensekravene er 90 prosent for total fosfor og organiske stoff (BOF5).

Parameter	Maksimum utløpskonsentrasjon	Tilsvarende prosent Rensegrad (sentral forskrift)
Total fosfor (Tot P)	<1,0 mg/l	90 %
Organisk stoff (BOF5)	<20 mg/l	90 %

Tot P: total mengde fosfor (summen av alle fosforforbindelser).

BOF5: Biokjemisk oksygenforbruk målt over fem døgn, måler mengden oksygen som forbrukes i løpet av fem døgn når organisk stoff brytes ned i vann. Det vil si et mål på hvor mye organisk stoff som er i vannet.

2.5 Bebyggelse som ikke er tilknyttet kommunalt ledningsnett

I Sør-Aurdal kommune er det om lag 350 husstander som er tilknyttet det kommunale ledningsnettet for avløp. I årene fremover ønsker kommunen å øke dette antallet ved å tilknytte abonnemeter i nærheten av det kommunale ledningsnettet og tilknytte nye områder som ligger innenfor en viss avstand til dette nettet. De fleste områdene i kommunen er imidlertid spredt bebygd og har private avløpsanlegg som må oppgraderes.

Bebyggelsesmønster og avstanden til nærmeste kommunale avløpsnett er avgjørende for hvilken strategi som bør velges for å rydde opp i spredt avløp.

3. Kommunens virkemidler

Kommunens virkemidler i arbeidet med opprydding av spredt avløp er hovedsakelig juridiske og administrative. Under følger en kort beskrivelse av aktuelle lover og forskrifter som er gjeldende ved opprydding i private avløpsanlegg i spredt bebyggelse.

Plan- og bygningsloven

Kommunen kan kreve eiendommer tilknyttet kommunalt ledningsnett med hjemmel i plan- og bygningsloven §§ 27-1, 27-2 og 27-3.

Forurensningsloven

Eiendommer med anlegg som ikke oppfyller dagens renskrav, pålegges oppgradering av sitt anlegg med hjemmel i forurensningsloven § 7.

Når det gjelder eiendommer med utslippstillatelse kan kommunen i medhold av forurensningsloven § 18 oppheve eller endre vilkår i tillatelse og om nødvendig kalle tillatelse tilbake.

Kommunen kan etter forurensningsloven § 23 bestemme at avløpsvann kan ledes inn i en annens avløpsanlegg. Det er da en forutsetning at anlegget som får tilknytningen, har en tillatelse som dekker det totale utslippet. Bestemmelsen gir eier av avløpsanlegget plikt til å godta tilknytning. Dersom tilknytningen forutsetter framføring av ledning over annens grunn, må dette imidlertid skje gjennom eget ekspropriasjonsvedtak i medhold av ervervslova, dersom ikke samtykke foreligger.

Forurensningsforskriften

Forskriftens kapittel 12 omhandler utslipp fra spredt avløp på mindre enn 50 pe². I tillegg er det i forurensningsforskriften § 12-6 gitt hjemmel til å fastsette lokale forskrifter dersom det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Kravene i lokal forskrift skal erstatte kravene i §§ 12-7 til 12-13. Sør-Aurdal kommune har innført en slik forskrift, som ble vedtatt i 2008.

3.1.1 Lokale forskrifter

Forskrift om utslipp av avløpsvann fra boliger og fritidsbebyggelse, Sør-Aurdal kommune

Sør-Aurdal kommune har fastsatt en lokal forskrift som trådte i kraft 20.06.2008 og setter krav til tekniske løsninger og utslipp ved etablering av nye utslipp, vesentlig økning av eksisterende utslipp og rehabilitering/endring av mindre avløpsanlegg i Sør-Aurdal kommune.

Gebyrregulativet for Sør-Aurdal kommune

Det til enhver tid gjeldende gebyrregulativet for Sør-Aurdal kommune er en gebyrforskrift med rettslig bindende bestemmelser. Forskriften skal skape klare rammer for betaling av gebyrer. Kommunens gebyrregulativ og betalingssatser vedtas årlig av kommunestyret, og er et vedlegg til kommunens økonomiplan.

Forskrift om tømming og tilsyn av mindre avløpsanlegg som ikke er knyttet til kommunalt ledningsnett i kommunene i Valdres

Forskriften er vedtatt av Sør-Aurdal kommunestyre den 20.05.2021 og har som formål å sikre miljømessig, helsemessig og økonomisk forsvarlig oppsamling, transport og behandling av avløpsslam og avløpsvann fra mindre avløpsanlegg som ikke føres til kommunalt ledningsnett.

² Personekvivalenter (pe) er et mål på mengden organisk materiale i avløpsvannet og 1 pe defineres som den mengden organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over fem døgn (BOF5) på 60 gram oksygen per døgn – for bolig med innlagt vann og WC bidrar 1 person med 1 pe, det beregnes normalt 5 pe per bolig.

4. Kostnader og finansiering

Det er anleggseier som er ansvarlig for at det private avløpsanlegget fungerer tilfredsstillende. Kommunens oppgave er å føre tilsyn med anlegget slik at det fungerer i henhold til gjeldende krav. Det er anleggseier som bærer kostnadene ved en oppgradering av anlegget.

Investeringskostnader

Erfaringsmessig ligger investeringskostnadene for et nytt anlegg på 100 000 til 150 000 kroner, inkludert merverdiavgift, per boenhet. I tillegg påregnes årlige driftskostnader for slamtømming, service, tilsyn og lignende.

Kommunen kan, for boliger som ligger i randsonen til kommunalt ledningsnett, kreve at avløp påkobles om anleggskostnaden for å tilknytte eiendommen til kommunal avløpsledning ikke blir uforholdsmessig stor. Tilknytningsgebyr for å koble seg til kommunalt avløpsnett følger det til enhver tid gjeldende gebyrregulativ. I tillegg kommer kostnader for graving og legging av avløpsledning, samt sanering av eksisterende avløpsanlegg. Kostnadene vil variere avhengig av blant annet grunnforhold og avstand til kommunal ledning.

Både ved oppgradering/etablering av privat avløpsanlegg og tilknytning til kommunalt ledningsnett via stikkledning, vil det lønne seg å se på muligheten for å samarbeide med naboer. Ved å samarbeide med en eller flere naboer om fellesløsninger kan kostnadene per husstand reduseres vesentlig.

Sør-Aurdal kommune har ingen tilskuddsordning til anleggseiere som mottar pålegg om oppgradering av privat avløpsanlegg. Det er ingen offentlige ordninger til utbedring av private avløpsanlegg i dag, men kommunen vil vurdere å benytte eventuelle fremtidige tilskuddsordninger. Det er da ønskelig at ordningen rettes mot nødvendige tiltak som er vanskelig å gjennomføre i planperioden.

4.1 Forslag til gjeldende kostnadsgrænse for uforholdsmessig stor kostnad

I henhold til plan- og bygningsloven § 27-2 gjelder;

«Når offentlig avløpsledning går over eiendommen eller i veg som støter til den, eller over nærliggende areal, skal bygning som ligger på eiendommen, knyttes til avløpsledningen. Vil dette etter kommunenes skjønn være forbundet med uforholdsmessig stor kostnad eller særlige hensyn tilsier det, kan kommunen godkjenne annen ordning».

Det har blitt lagt til grunn i Statsforvalterens praksis og i brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at en kostnad som ikke overstiger tre ganger normalkostnaden, ikke er å anse som uforholdsmessig. Normalkostnaden er hva kommunen anser som normal, eller gjennomsnittlig, kostnad for påkobling i ulike deler av kommunen.

Sør-Aurdal kommune har per nå ingen ordning om tilskudd ved pålegg om tilkobling til kommunal avløpsledning dersom kostnaden blir *uforholdsmessig stor*.

Saksbehandlingsgebyr

Kommunens behandling av utslippstillatelse er gebyrbelagt etter selvkostprinsippet. Gebyret dekker kostnader for behandling av søknad og tillatelse til å utføre arbeid. Gebyret vedtas årlig av kommunestyret og finnes i kommunes gebyrregulativ.

Tilsynsgebyr

Gebyrets størrelse reguleres og vedtas årlig av kommunestyret. For 2024 er det årlige gebyret på 500 kroner, for anlegg under 50 pe (anlegg under forurensningsforskriftens kap. 12).

5. Plangrunnlag

Denne handlingsplanen er utformet med bakgrunn i kommunens øvrige planer, samt overordnede planer vedtatt over kommunalt nivå. I det følgende beskrives plangrunnlaget for handlingsplanen.

5.1 Vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion

Vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram og handlingsprogram gjelder for planperioder på seks år, og legger strategien for å oppnå kravene i vannforskriften og miljømålene for vannforekomstene i Norge. Inneværende planperiode er for 2022–2027, og planene er beskrevet nærmere i delkapittel 2.1 Regional vannforvaltningsplan 2022–2027.

5.2 Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel har delmål og strategier for kommunens arbeid med vann og avløp. I tillegg er følgende delmål beskrevet i planen; «Alle innbyggere har tilgang til rent drikkevann og et tilfredsstillende avløpssystem, og en effektiv og miljøvennlig renovasjon- og avfallshåndtering». Som strategi for siterte delmål er det vedtatt at avløpsvann skal behandles på en slik måte at helse- og miljøskader eller sjenerende forhold ikke oppstår.

5.3 Temaplan Plan og teknisk mot 2030

Temaplan for Plan og teknisk tar utgangspunkt i kommuneplanen og beskriver strategier for å nå målene innen det bestemte temaet. I planen er vurdering av kommunal involvering for vann og avløp definert som en strategi ved utvikling av geografiske områder.

6. Relevante rapporter

Det er utarbeidet én annen rapport som omhandler arbeidet med avløp i spredt bebyggelse, i kommunen.

Vurdering av avløpsløsning Bøhnseter hyttefelt (16.09.2019), Asplan Viak AS

Rapporten gjennomgår vurderinger av fremtidige vann- og avløpsløsninger for Bøhnseter hyttefelt. Hyttefeltet er regulert til lav sanitærteknisk standard, men etter at det ble innlagt strøm har flere og flere hytteeiere fremmet ønske om innlagt vann. Vurderingene er basert på en gjennomgang av geologiske forhold, resipientforhold, eksisterende vann- og avløpsløsninger, samt prøvetaking av lokale brønner og vassdrag. Primært anbefales det å etablere felles vannforsyning og felles avløpsløsning for hyttene på Bøhnseter.

7. Kommunens strategi for opprydding

Kommunens konkrete plan for opprydding av spredt avløp er nærmere beskrevet i *Tilsynsplan spredt avløp 2024*, med detaljering av når og hvordan oppryddingen skal foregå. Videre er den overordnede

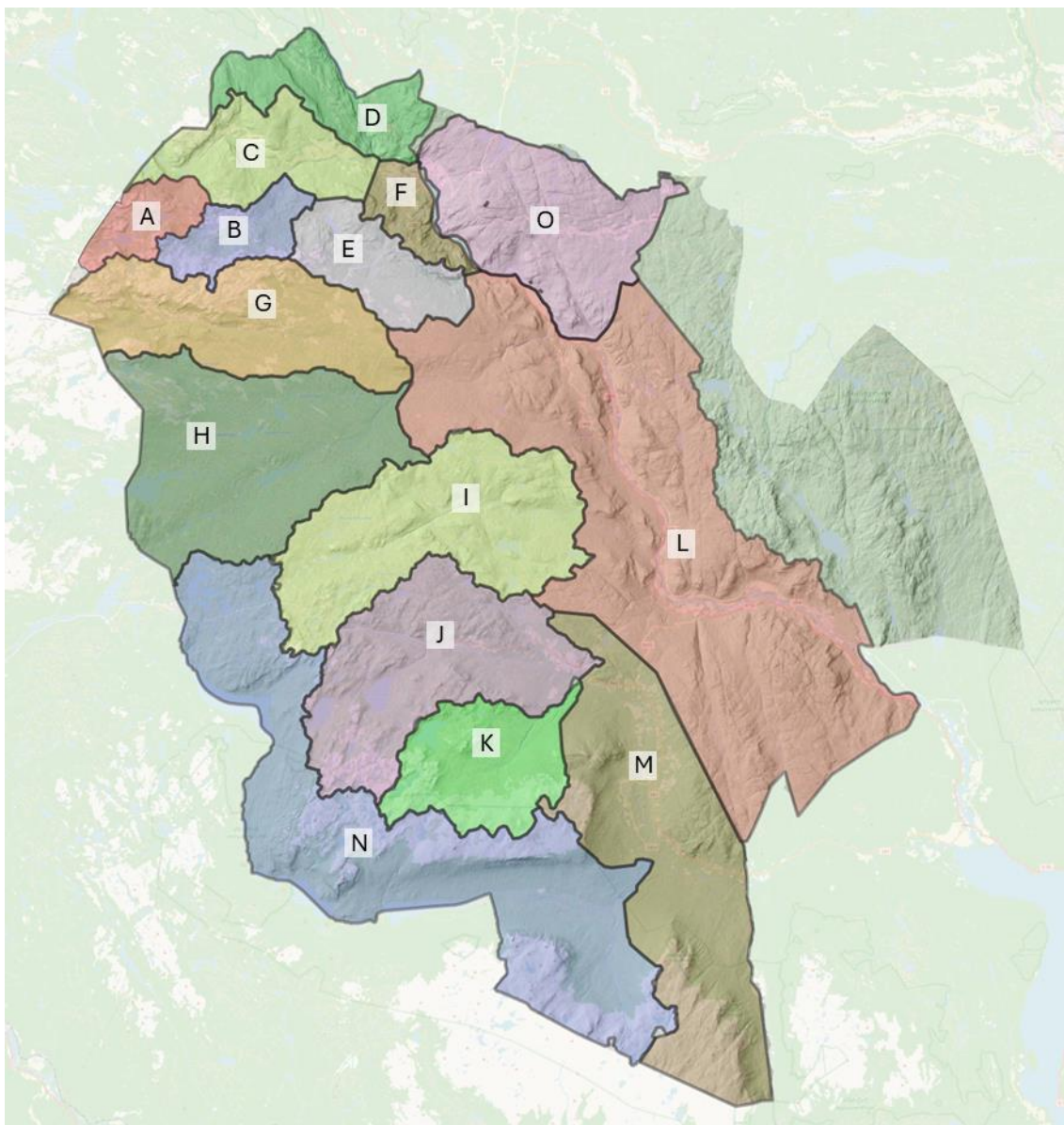
strategien for opprydding av spredt avløp i Sør-Aurdal kommune beskrevet. Strategien kan oppsummeres til tre ulike hovedtiltak;

- Utbedring av private avløpsanlegg
- Utbygging av kommunalt ledningsnett
- Tiltak i randsoner

Til grunn for strategiene ligger en inndeling av kommunen med tilhørende prioriteringsanalyse, dette beskrives i følgende delkapittel.

7.1 Inndeling i tiltakssoner

Kommunen er inndelt i tiltakssoner som tar utgangspunkt i nedbørsfelt, slik at avløpsanlegg innenfor en sone har felles resipient. Det er et mål at alle anlegg innenfor én sone blir behandlet innenfor samme tidsperiode. Figuren under viser kommunen med inndelte tiltakssoner.

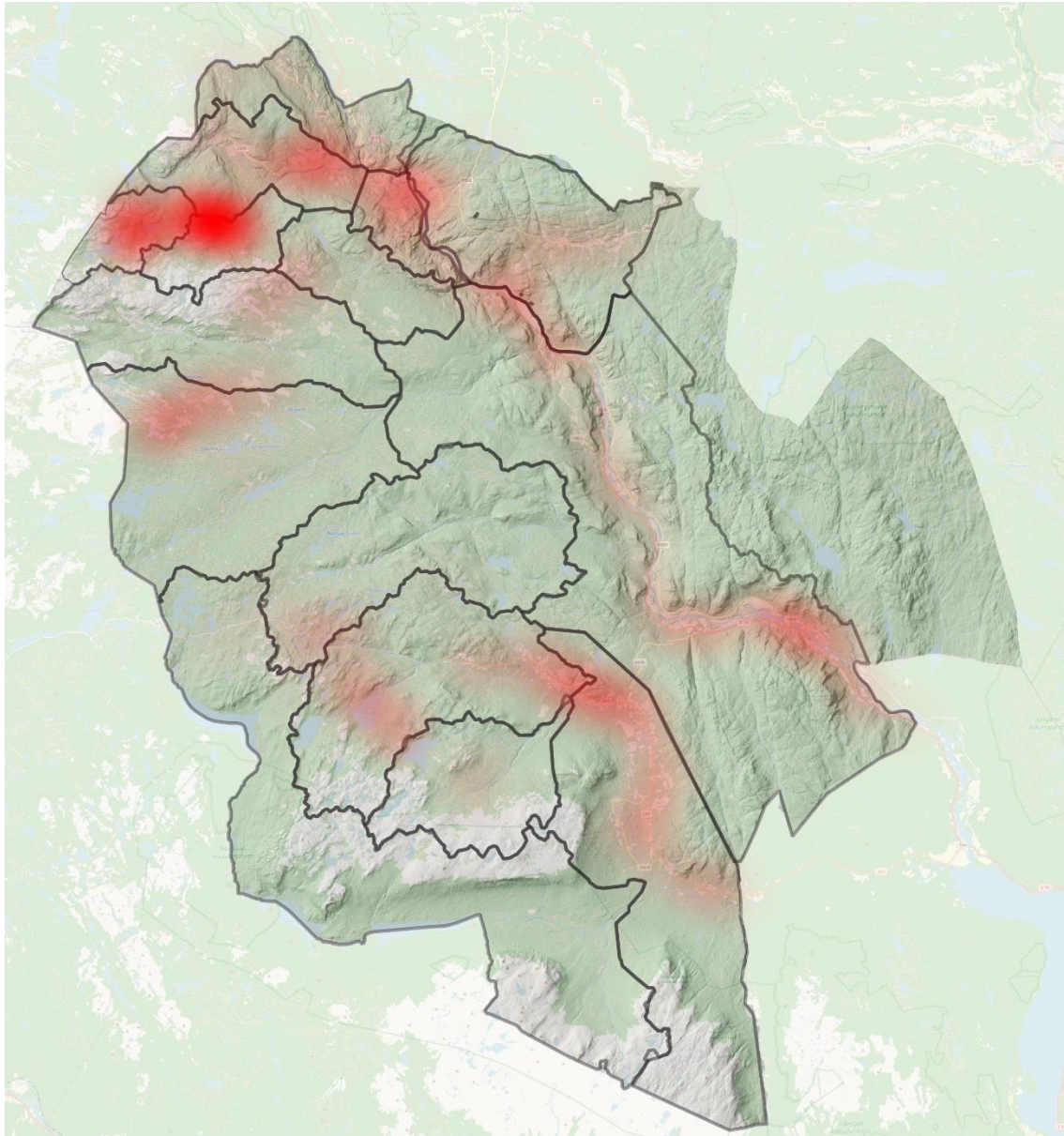
Figur 2 Oversikt over tiltakssoner i Sør-Aurdal kommune, med navn fra A til N. Målestokk 1:220 000.

Som det fremkommer av figuren over er kommunen inndelt i 15 tiltakssoner. Disse er navngitt med bokstaver fra A til N. Helt øst i kommunen ligger nedbørsfeltet til Buvasselva. Her er det ikke kartlagt verken boliger eller avløpsanlegg, og det er derfor ikke definert noen egen tiltakssone for dette området. I kapittel 2 ble miljøtilstanden til kommunens vannforekomster beskrevet, og det ble pekt på at tilstand alene ikke er avgjørende for prioritering av en sone. I den gjennomførte prioriteringsanalysen er det derfor beregnet tåleevne for de ulike resipientene. Tiltakssoner er prioritert etter tåleevnen og miljøtilstanden til vannforekomstene. Herunder, ligger påvirkning fra avløp i spredt bebyggelse, antall anlegg, samt miljøeffekten av opprydding i private avløpsanlegg på resipientene, til grunn i analysen av den samlede prioriteringsrekkefølgen. Resultatet av prioriteringsanalysen er vist i tabellen under.

Tabell 1: Prioriteringsrekkefølge av definerte tiltakssoner, for opprydding av spredt avløp, i Sør-Aurdal kommune.

Prioritet	Tiltakssone	Navn	Beskrivelse
1	A	Fjellstølbekken	Norde Fjellstølen
2	B	Vesma	Søndre Fjellstølen
3	C	Reina	Stavadalen og Reinli
4	H	Hølera	Hellebekken
5	J	Hellsenningselva med Åslielva	Søbekk og Hellsenningen til Vesleelva
6	F	Bagn vest	Bagn vest for Begna
7	M	Urula	Hedalen sør fra Åslielva
8	G	Bøvi	Ølneseter med Bjødalen
9	D	Begna Nord	Bagnsdemma, Bagnkleive og Liagrenda
10	E	Islandselvi	Veståsen til og med Bøhnseter
11	I	Muggedøla	Teinvassåsen og Muggedalen
12	L	Begna sør	Begnadalen fra Eid
13	O	Liabekken og Knednaelvi	Leirskogen og Bagn øst for Begna
14	K	Busua	Sørbekksetra
15	N	Aurdøla	Vassfaret nord til Vangen

Som del av den innledende kartleggingen, ved utarbeidelse av handlingsplanen, er det gjort en analyse av anleggstettheten i hele kommunens areal. Figuren under viser anleggstettheten i et soneinndelt kommune kart.

Figur 3: Hotspot-analyse som viser tettheten av private avløpsanlegg i Sør-Aurdal kommune. Sterkere rød-farge indikerer høyere tetthet av private avløpsanlegg. Målestokk 1:220 000.

Figuren over viser hvor i kommunen de private avløpsanleggene er lokalisert og hvor tettheten av anlegg er størst. Figuren viser at områdene rundt Nordre og Søndre Fjellstølen har høyest tetthet av private avløpsanlegg, nord-vest i kommunen. Videre viser figuren områder med høy tetthet av private avløpsanlegg i andre hytteområder i tillegg til langsmed dalførene i Hedalen og Begnadalen med Bagn, Leirskogen og Reinli – der den faste boligbebyggelsen er lokalisert.

Kommunen legger til grunn en likeverdig og enhetlig saksbehandling. Prosessen skal være åpen, faglig profesjonell og legge opp til god dialog mellom saksbehandlere og anleggseiere.

7.2 Utbygging av kommunalt ledningsnett

Sør-Aurdal kommune har om lag 36 kilometer med kommunale avløpsledninger. Ledningsnettet er fordelt i områdene Reinli, Bagn, Hedalen, Begna/Gulsrud, Tollefsrud og Leirskogen. *Hovedplan vann og avløp for planperioden 2016–2025* beskriver kommunens strategi for utbygging av det kommunale ledningsnettet. Det er kun i området Bagn og Reinli det vurderes å være aktuelt med tilknytning av randsoner, herunder er følgende listet som prioriterte områder i planperioden:

- Reinlivegen v/Reinli kapell:
Nyanlegg vann og avløp, tilknytning av 8–10 eksisterende boliger.
- Hoffsvingen
Nyanlegg vann og avløp, tilknytning av 5 eksisterende boliger.
- Erstadvegen (prioriteres på grunn av opprusting av veg, men forutsettes at nytt ledningsnett kan følge vegen)
Nyanlegg vann og avløp, tilknytning av 14–15 eksisterende boliger.
- Vestre Bagn
Nyanlegg vann og avløp, tilknytning av 11–12 eksisterende boliger.
- Hagagrendvegen
Nyanlegg vann og avløp, tilknytning av 16–18 eksisterende boliger.

I områder hvor det er planlagt nye ledninger vil det ikke komme pålegg fra kommunen om oppgradering av private avløpsanlegg, men et krav om tilknytning til kommunalt avløpsnett når dette bygges.

7.3 Tiltak i randsoner (tilkobling)

Eiendommer med godkjente utslippstillatelser og avløpsanlegg som tilfredsstillers dagens renskrav iht. lokal forskrift, skal normalt ikke pålegges tilkobling til kommunal avløpsledning før 20 år etter ferdigstillelsesdato av det private avløpsanlegget. Etter nevnte frist kan kommunen kreve at eiendommen tilknyttes kommunalt ledningsnett der dette er etablert i nærheten.

I randsonene rundt det kommunale avløpsnettet kan det finnes boliger som ikke er tilknyttet kommunalt avløpsnett, men fortsatt har privat avløpsanlegg. Avgjørende faktorer i slike områder er antall bygninger, deres beliggenhet og avstand til kommunalt avløpsnett. Vi har ikke tall på antall private avløpsanlegg som ligger i slike randsoner.

For eiendommer hvor avstand og pris tilsier det er fornuftig, vil det bli gitt pålegg om tilknytning til kommunalt avløpsnett. Der pris eller avstand gjør det uaktuelt å pålegge tilkobling, vil kommunen likevel opplyse om muligheten.

Det kan finnes steder i kommunen hvor det kan bli omtrent lik kostnad for anleggseiere å gå sammen om å knytte seg til kommunalt avløpsnett, som at hver enkelt utbedrer sitt eget private avløpsanlegg. Det vil være en stor fordel for samfunnet, og i et langsiktig perspektiv er den beste løsningen at flest mulig er tilkoblet kommunalt avløpsnett.

7.4 Utbedring av private avløpsanlegg

Eiendommer med avløpsanlegg som ikke tilfredsstillers dagens krav vil få et pålegg om utbedring av avløpsanlegget. Før utbedring eller installering av nytt anlegg kan gjennomføres, må søknad om utslippstillatelse være godkjent av kommunen.

Før pålegg sendes ut vil saksbehandler gjennomgå alle data for eiendommen for å sikre at ingen pålegg går ut til de med anlegg som tilfredsstillers dagens krav.

Kommunen vil vurdere å oppheve utslippstillatelsen til eiendommer med avløpsanlegg som er eldre enn 30 år. Eier av disse anleggene må søke kommunen om ny utslippstillatelse. I de tilfeller hvor eksisterende avløpsanlegg ikke oppfyller dagens renskrav, må eier utbedre sitt anlegg. Eiendommer med godkjent utslippstillatelse hvor avløpsanlegget er yngre enn 30 år, men har feil eller mangler, kan få pålegg om utbedring.

Sør-Aurdal kommune begynner våren 2024 å sende ut mer detaljert informasjon om tilstanden på avløpsanlegg med meglerpakker når hus med private anlegg i kommunen skal legges ut for salg. Der anlegg er gamle og/eller dårlige, informeres det om at det vil komme pålegg om utbedring på sikt. På denne måten er ny huseier informert om at det kan påløpe fremtidige kostnader knyttet til avløpsanlegget.

7.4.1 Valg av renseløsning

Det finnes flere ulike løsninger for rensing av sanitært avløpsvann. For godkjenning av renseløsning skal utslippskravet iht. forurensningsforskriften med tilhørende lokal forskrift oppfylles. Godkjente renseløsninger er beskrevet i *lokal forskrift om utslipp av avløpsvann fra boliger og fritidsbebyggelse, Sør-Aurdal kommune, Oppland*.

8. Framdrift

Det skal som hovedregel gå maksimalt to år fra anleggseier mottar pålegg, eller inngår frivillig avtale om nye krav til sitt avløpsanlegg, fram til søknad om ferdigattest på godkjent avløpsanlegg foreligger. Ved forhåndsvarsel om pålegg om utbedring av avløpsanlegg skal fristen for ferdigstillelse være etter minimum to sommersesonger.

8.1 Framdriftsplan

Det vil utarbeides en plan for hvert enkelt tiltaksområde. Tilstanden på vannforekomst og informasjonen kommunen har om private avløpsanlegg vil være med å danne grunnlaget for prioriteringene.

Arbeidet med utsendelse av informasjon i meglerpakker som beskrevet i kapittel 7.4 vil fortsette parallelt med oppryddingen.

Framdriftsplan blir laget som et arbeidsverktøy og vil kunne endres underveis dersom justeringer vurderes nødvendig. Oppryddingsarbeidet er langsiktig, og vil pågå over flere år. Innenfor tiltaksområdene vil anlegg som er av dårligst kvalitet prioriteres først.

Informasjonsbrev vil bli sendt til alle anleggseiere i ett tiltaksområde samtidig, med en oppfordring om å vurdere muligheten for felles løsninger. Forhåndsvarsel om pålegg om utbedring av avløpsanlegg blir sendt ut til de det angår seks måneder etter informasjonsbrevet, fortrinnsvis på senhøsten. Forhåndsvarsel vil der det er nødvendig følges opp av pålegg om utbedring seks måneder senere, fortrinnsvis på våren. Ved pålegg om utbedring gis det en 18 måneders frist for utbedring. Dette gir anleggseier to sommersesonger til å få utført nødvendige tiltak.

Det vil utarbeides en kortfattet årsrapport for hvert år med oversikt over hvilke tiltak som er gjennomført hvor, samt oversikt over selvkostregnskap og timer brukt i arbeidet.

Tabell 2: Overordnet framdriftsplan for opprydding i spredt avløp Sør-Aurdal kommune.

Aktivitet	Høst 2023	Vår 2024	Høst 2024	Vår 2025	Høst 2025	Vår 2026	Høst 2026	Vår 2027	Høst 2027
Kartlegging av alder og tilstand på anlegg	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Utarbeidelse av tiltaksplan		■							
Sende ut informasjonsbrev i meglerpakker		■	■	■	■	■	■	■	■
Informasjon og orientering		■	■	■	■	■	■	■	■
Forhåndsvarsler					■	■	■	■	■
Pålegg						■	■	■	■
Gjennomføring							■	■	■

Framdriften må tilpasses kapasiteten i markedet, både med hensyn til prosjekterende og utførende, for å sikre rett kvalitet til et fornuftig prisnivå. I tillegg må framdriften tilpasses kapasiteten kommunen har til å følge opp saksbehandlingen i hver enkelt sak på en god måte.

9. Informasjon til anleggseiere

For innbyggere som må utbedre sine avløpsanlegg for at anleggene skal tilfredsstillere dagens renskrav kan dette medføre store kostnader. Kommunen vil gi informasjonen med fokus på hvorfor det er nødvendig med tiltak. De mulige utfordringene i resipienten vil beskrives, og det skal forklares hvorfor det er nødvendig å redusere utslipp fra avløpsanleggene. Det blir også viktig å omtale hva kommunen gjør for å redusere utslipp fra kommunalt avløp, samt om de fordeler som oppryddingen gir for den enkelte, for eksempel økt eiendomsverdi.

Sør-Aurdal kommune vil i tillegg til skriftlig informasjon, holde informasjonsmøter ved behov. Det vil være naturlig å vurdere behovet før igangsetting i hver tiltakssone. Der det vurderes som hensiktsmessig, vil det bli holdt informasjonsmøter i perioden mellom utsending av informasjonsbrev og varsel om pålegg.

Informasjonsgrunnlaget bør være praktisk rettet og lettfattelig. Herunder, bør det informeres om kommunens regelverk, aktuelle renseløsninger og kanaler for spørsmål. Sør-Aurdal kommune ønsker å formidle bredt, samt å ha god dialog med innbyggere som berøres av oppryddingen.

10. Henvisninger

Nyttige informasjonslenker

- [Vannportalen.no](http://vannportalen.no)
- [Norsk institutt for bioøkonomi \(NIBIO\), mindre avløpsanlegg – avlop.no](http://norsk-institutt-for-biooekonomi.no)
- [Norsk institutt for vannforskning \(NIVA\) – niva.no](http://norsk-institutt-for-vannforskning.no)
- [Lovdata.no](http://lovdata.no)
- [Vann-nett.no](http://vann-nett.no)
- [NEVINA Nedbørsfelt-Vannføring-Indeks-Analyse – nevina.nve.no](http://nevina.nve.no)
- [Sør-Aurdal kommune – sor-aurdal.kommune.no](http://sor-aurdal.kommune.no)